

ԿՐՕՆԵԿԱՆ

ՓՐԿԱՐԱՐ ՅՈՅԱԸ

(Ակնարկ մը Յուդա եւ Պետրոս առաքելայեցեոս կեանքին վրայ)

(ՄԱՍԹ. ԻԶ, 47-50, 69-75, ԻԵ. 3-10)

Յիսուս ունէր տաճերիկու առաքեալներ, որոնցմէ երկուքին կեանքին մէջ սայթաքումներ տեղի ունեցան ճաշելու ժամանակ շաբթոն: Ասոնցմէ մին էր Յուդա, իսկ միւսը՝ Պետրոս:

Յուդա կը կրէր Իսկարիոթաացի մականունը. բնաւորութեամբ պաղտորէն, նիւթապաշտ ու արծաթասէր: Յիսուսի առաքեալներու շրջանակին մէջ գանձապահի պաշտօն կը վարէր: Երբ մօտեցան խաչելութեան օրերը, առիթէն օգտուելով, զԱնիկա իր թշնամիներուն ձեռքը մօտեցնելու համար իր մեղքէն յառաջ եկած լուրջ հետախնդրելով՝ զՂշաց բրածոյն վրայ, և դրամը ետ դարձուց քահանայապետներուն: ապա յուսահատութեան մէկ նոպային անձնասպան ըլլալով, իր կեանքին վերջուկէտը գրաւ:

Իսկ Պետրոս Յիսուսի աշակերտ ըլլալէ առաջ Սիմոն անունով ծանօթ էր, բնիկ Բեթսայիդացի, այսինքն Գալիլոյի քահանադէն: Արհեստով ձկնորս, բնաւորութեամբ տաքարէն, խիզախ, եռանդալից, շուտ խանդավառուող և ամէն բանի մէջ առաջ նետուող մէկը, հակառակ նախապէս իր ըրած մեծխօսիկութեան, աւագ շաբթուն, երբ Յիսուս խաչելու քննիչներէ կը զրտնուէր, ուրացաւ զԱյն երեք անգամ: Բայց զՂշաց խկոյն, և յետոյ քահանայապետին գաւթիքէն դուրս ելաւ և լացաւ դառնապէս: Ապա առանց յուսահատելու շարունակեց իր առաքելական պաշտօնը, և Պենտեկոստէի առթիւ Ս. Հոգիի շնորհներուն արժանանալով Յակոբոսի և Յովհաննէսի հետ Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ սրկներէն մին հանդիսացաւ: Ըստ աւանդութեան, իր կեանքը վերջացաւ գլխիվայր խաչելու ժամաբ ի Հոգով:

Ա. — Նմանող կեանք իրենց կեանքին մէջ: — Յուդա եւ Պետրոս սայթաքումներ ունեցան միեւնոյն շաբթուն ու միեւնոյն օրուան մէջ. քանզի իրենց կրօնական կեանքը շուրհէր պէտք եղած հասունութիւնը: Յուդա թէև առաքեալներու շարքին մէջ Յիսուսի հետ գտնուած և Անոր ուսուցումներուն ալ հետեւած էր, սակայն արմատացած չէր հոգեւոր ըմբռնումը իր գիտակցութեան մէջ: Նոյնպէս Պետրոս զեռ տղար էր, ու թէև Պենտեկոստէի դէպքէն վերջ զօրացաւ հոգեպէս, բայց Տիրոջ խաչելութեան ատեն այդ ներքին ոյժը կը պակսէր իր մէջ: Երբ Յիսուս Փիլիպպեան հետարեալի կողմերը կը գտնուէր, հարցուց իր աշակերտներուն թէ ի՞նչ կը խորհին իր մասին: Պետրոս ըսած էր այդ առթիւ. «Դու ես Քրիստոս, Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ» (Մատթ. ԺԶ. 16), բայց տակաւին ի վիճակի չէր իր ըրած այս վկայութեան ետեւը կենդանու:

Այլ բառերով, երկուքին ալ կրօնական կեանքը հիմնուած էր անազի վրայ: Ինչպէս Յիսուս ինքը ըսաւ, եթէ տուն մը աւագի վրայ դրած է իր հիմը, չի կրնար տոկալ անձրևին, հեղեղին, սաստկացունչ հովին ու փոթորիկին, իսկոյն կ'իշխայ ու կը քայքայուի: Բայց տուն մը երբ ժայռի վրայ հաստատուած է, անշարժ ու անսասան կը մնայ ամէն տեղին ու ամէն պարագայի ներքեւ: Այս անասան ժայռը, անշարժ հիմնաքարը Յիսուս է: Եթէ մէկը Անոր վրայ հաստատուած չէ, կեանքի ծանրածանր հոգեւորական տակ և դառն փորձութիւններուն առջև կը պարտուի ու կ'իշխայ անմիջապէս:

Յուդա և Պետրոս իրարու կը նմանին իրենց զործած մեղքին տեսակէտէն ալ: Քանզի երկուքն ալ Յիսուսի անձին շուրջ մեղանչեցին, մէկը մատնելով իսկ միւսը ուրանալով զԱյն: Մեղքեր կան՝ որոնք միայն ենթակայի անձին շուրջ են, մեղքեր՝ որոնք հասարակութեան հետ կապ ունին, իսկ մեղքեր ալ՝ որոնք ուղղակի Աստուծոյ անուան անպատուութիւն կը բերեն: Յիշեալ առաքեալները իրենց զործած մեղքերէն ոչ միայն անձնապէս փառսուեցան, այլ նաեւ մեղանչեցին Աստուծոյ և Անոր Միաձին Որդիին դէմ, մէկը զԱյն թշնամիին ձեռքը յանձնելով, իսկ միւսը Անոր գոյու-

Թիւնը անգլատանալով : Լեւիկա իսկապէս մեծ
սալթաքուս մըն էր իրենց կհանքին մէջ :

Դժամնապէս ապերախտ գտնուեցան երկուքն ալ իրենց բարիբաբին հանդէպ: Աւա՞ղ որ երեք տարիներ զտատարակուած էին Անոր շունչին տակ, վայելած էին Անոր քաղվածքիւ բարիքներն ու օրհնութիւնները, բայց տառապանքի շրջանին, տխրութեան ու վշտի օրերուն, փոխանակ Անոր կողքին կենալու, զինքը լքելին ցաւալիօրէն: Աստիկ սակայն նորոգելի են մը չէ աշխարհ համար. մարդկային պատմութիւնը լի է այսպիսի օրինակներով:

Մարդիկ մեծ մասամբ այսպես են, բարիքը շուտ կը մոռնան: Երբ յաջողութեան, փառքի ու պատիւի շրջան մը կը բոլորես լինել կը յիշեն եւ շուրջի կը բոլորուն: Իսկ երբ հաջածանքի կամ դժբախտութեան կը մատուցուի, ոչ ոք այլեւս քնիմով կը հետաքրքրուի. ամիսնոմօս բարեկամներդ իսկ լինել կը լքեն: Իրականութեան մէջ սակայն ճշմարիտ բարեկամ մը պէտք է ներգութեան ատեն ի յայտ գայ: Ամերիկեան առածը կ'ըսէ. «A friend in need is a friend indeed»: Մեծ ութիւն է բարիքը յիշել միշտ ու երախտապարտ ըլլալ հանդէպ անոնց՝ որոնցմէ օգտուած ենք: Բանձնապէս:

Բ. — Աճեման կեսեր իրենց միջև: —
Յուզայի մեղքը պաշարունակեամբ ու
նախապէս տեղի ունեցած մտադրութեան
արդիւնքն էր: Քանզի այդ մեղքը գործելէ
օրեր առաջ նա արդէն Յիսուսի հակառա-
կորդներուն հետ սակարկութեան մտած է-
կերելիքը չափած, կշռած ու որոշած էր
վերջնական պէտքէ: Իսկ Պետրոսի մեղքը
հետեանքն էր բոպէական փորձութեան:
Ընդհակառակը, նա որոշած էր հաւատարմ
մնալ իր Վարդապետին, և արդէն այդ ուղ-
ղութեամբ ալ արտայայտուած էր՝ ըսելով.
«Ե՛կէտ և ամենեքեան զայնակղեսցին ի
Քէն, սակայն ես ոչ զայնակղեցայց»: Եւ
սանկոյց ընդ Քեզ, զՔեզ ոչ ըսացայց»
(Մատթ. ԲԶ. 33—35):

Այս երկու առաքելներուն շաժառիթ-
ները նաև իրարմէ կը տարբերէին հիմնովին:
Յուշայի շաժառիթը արծաթափրփրէն էր,
իր ազահովիտն ապուրջ տալ, իսկ Պետ-
րոսինը՝ պարզ անձնապաշտպանութիւն:

Ապրիլու իդձը մարդու մէջ շատ զգոճաւոր
բնազգ մըն է. ստակայն առկա չի կրնար
արդարացնել Պետրոսը: Մեղքը մեղք է,
ինչ չարժատիթով ալ գործուած ըլլայ. բայց
եբրե երկուքը իրարու հետ բազդատենք՝
Յուզայի մեղքը աւելի ծանր ու վատ կը
գտնենք:

Յուզիք ազահուժեան պատճառաւ ինկաւ։ Վայրկեան մը եթէ մարդկային պատմութեան ակնարկ մը նետենք, հոն պիտի տեսնենք որ ազահուժեան երեսնէն ինչ միծ նախնիներն քորճուած են, որքան ազգերն ու երկիրներն իրարու ձեռքէն հողեր խնդու համար պատերազմի բռնուած և մեծամեծ կորուստներու ենթարկուած են, որքան աչքերէ ի զուր արցունքներ թափուած և որքան անմեղ արինիներ հոսած են՝ զորք եթէ կարելի ըլլաւ ի մի հաւաքել, թերեւս յիճեր ու գետեր գոյանային անոնցմով։

Ատոնըք են ահա ազահուլթեան և արծաթ-
սիրութեան յառաջ բերած տխուր հետեանք-
ները: Ս. Պօղոս կ'ըսէ. «Աի արմատն՝ չա-
նաց արծաթսիրութիւն է, որում ումանց
ցանկացեալ՝ վիճպեցան ի հաւատոցն, եւ
զմանինս արկին բնդ բազում ցաւովն» (Ա.
Տիմ. Զ. 10): Ագահը որքան ունեցանայ չի
կտանա, աւելցին կը ցանկայա՝ այդ իսկ
պատճառաւ իր ունեցածն ալ վրայ կուտայ:
«Ագահը հարուստ է բայց աղքատ կ'ապրի»
ըսուած է իրաւաւոր: Ագահը ոչ միայն ըն-
կերական ու բարոյական օրէնքները կ'ոտ-
նապառնէ, այլ նաև իր անձնական արծածա-
նակութիւնն ալ կը կորսնցնէ դրամի
գերի դառնալուն համար:

Դրամը սնտուկի մը կը նմանի, կը բարձ-
րացնէ քեզ եթէ վրան ելած ես, բայց երբ
կանակիդ վրայ շաղկած կը տանիս, կ'ընկ-
նձուիս տակը ու կը կործանիս: Յուզա Իս-
կարիովտացիին ասոր ցայտուն օրինակ է:
Արծաթսիրովները զինքը կործանենց Ֆիլիս-
թայէս, բայրապէս, ինչպէս նաեւ հոգեւ-
պէս: Ինչպէս հայ ժողովուրդի պատմու-
թեան մէջ Վասակ Սիւնի և Վեստ Սարգիս
կը յիշուին իրրեւ մատնիչներ, նոյնպէս Ա-
ւետարանի պատմութեան մէջ Յուզա իր
անուան առջև միւս պիտի կրէ մատնիչ
կամ վատ ամականը, որ ուրիշ բան չէ
բայց եթէ իր ապահովեան մեղքին արդար
պատիժը:

Գ. — Սայրաֆուսին վերջ իրենց վիճակը: — Երբ Յուդա մատնեց իր Տէրը, նա ըստ անոր. «Ընկե՛ր, վասն որո՞յ եկիրդ» (Մտթ. ԻԶ. 50): Այս խօսքը տեսակ մը կարեկցուածնէ բխած յանդիմանութիւն էր, և տեսակ մըն ալ զինքը զգաստութեան բերելու ապաշխարութեան հրաւեր: Ընկե՛ր բառով Յիսուս իրեն ըսել ուզեց թէ — զուն ինծի հետ էիր իմ աշակերտներու շարքին մէջ, ինչո՞ւ այսօր դիրքդ փոխեցիր, ի՞նչ գործ ունիս իմ հակառակորդներու հետ, ինչո՞ւ եկած ես այստեղ, միթէ անո՞յն էր քու առաքելութեանդ պաշտօնը, կեանքիդ կոչումը: Հարկաւ թէ՛ արկաւ և թէ՛ «Յուդա, համբուրե՛լով մասնէս զՈրդի Մարդոյ» (Դկ. ԻԲ. 48) խօսքը ազգած ըլլալու էին իր մտքին վրայ որ զզջաց իր ըրածին համար և երեսուն կտոր արծաթը անմիջապէս ետ դարձուց քահանայապետներուն:

Այսքանը լաւ էր. ասկէ վերջ Յուդա պէտք է զգաստանար ու բարոյապէս վերականգնէր ինքզինքը՝ ինչպէս Պետրոս ըրաւ: Բայց այդպէս չըրաւ: Իր գործած սխալին ծանրութիւնը այնքան զօրաւոր կերպով զգաց որ ցնցուեցաւ ամբողջ էութեամբը, կեանքը մթնցաւ իր աչքին և իր հորիզոնը սև ամպերով ծածկուեցաւ: Այնքան յուսահատեցաւ որ այլևս իրեն համար փրկութեան որէն միջոց չկրցաւ տեսնել և ուստի թիմեց անձնասպանութիւն: Հեղինակ մը կ'ըսէ. «Գործածած մեղքի մը համար ցաւիլ տարբեր բան է, ապաշխարել՝ տարբեր բան»: Յուդա կրցաւ ցաւիլ, բայց չկրցաւ ապաշխարել. այդ իսկ պատճառաւ իր ցաւը ապարդիւն մնաց գործնականի մէջ:

Իսկ Պետրոս երբ ուրացաւ իր Տէրը, իսկոյն հաւը խօսեցաւ, և Յիսուս ակնարկ մը նետեց անոր վրէյ: Այդ խորհրդաւոր նայուածքը սաստկորէն յուզեց Պետրոսի սիրտը և ան այնքան ազդուեցաւ որ չկրցաւ զսպել իր յոյզերն ու զգացումները, մարդոց ներկայութիւնէն ծածկուելու համար անմիջապէս դուրս ելաւ ու լացաւ դառնապէս: Նայուածքներ կան որոնք մանկէն պերճաբան ատենախօսներու ճառերէն շատ աւելի ազդու են: Այս տեսակէն էր անա Յիսուսի նայուածքը, որ բարեկամական սրտէ բխած յանդիմանութիւն մըն էր Պետրոսի համար: Այդ նայուածքով Յիսուս ըսել

կ'ուզէր իրեն թէ — Պետրո՛ս, ո՞ւր է օր մը առաջ ըրած խոստումդ: Դուռն չէ՛ր որ ըսիր. եթէ ամէնը Քեզմէ գալթակղին, ես չեմ գալթակղիր. եթէ ամէնը Քեզմէ հեռուան, ես ցմահ Քեզի հետ պիտի ըլլամ: Այս է գործնականի մէջ ինծի հանդէպ ունեցած սէրդ: Ինչո՞ւ գործեցիր այս ծանր մեղքը: Այս բազմաշարժար վիճակիս մէջ եթէ քաջալերական ժպիտ մը չունէիր ինծի ցոյց տալու, գոնէ լուռ կենայիր, թշնամիէն աւելի սիրտս չվիրաւորէիր: Պետրո՛ս, ինչո՞ւ ըրիր այս ապերախտութիւնը, լաւ է՛ր ըլլար որ այդ մեծխօսակութիւնը բնաւ չընէիր:

Փրկչին այս նայուածքը նոյնպէս փրկարար կոչ մըն էր ուղղակի Պետրոսի սրտին ուղղուած: Յիսուս այս նայուածքով իրեն ըսել կ'ուզէր նաեւ թէ — Պետրո՛ս, թէ՛ և թշնամիներէն շատ աւելի վիրաւորեցիր սիրտս, բայց և այնպէս, կրկին կը սիրեմ քեզ, կրկին կը կարեկցեմ քեզի ու կը համակրեմ: Ինկար թէ՛ և, սակայն մի՛ յուսահատիր, ապաշխարէ՛, և ես քեզի ներած եմ արդէն:

Ո՞վ չի յուզուիր աստուածային այս սրտառուչ և միանգամայն փրկարար նայուածքին առջև:

Մեր առօրեայ կեանքին մէջ ամէն մէկ սխալ քայլ առած ատեն Աստուած մեզի առ այսպիսի ակնարկ ու կը նետէ, իր խօսքերն ընթերցումովն ու քարոզութեամբը, մեր խնձմտանքին ձայնով և իր նախախնամական ալիւալի դէպքերով, ի մի խօսք՝ բազում բարոյական ու հոգեկան երևոյթներով: Արդեօք կը զգանք իրապէս Անոր ձայնին կամ նայուածքին նշանակութիւնը:

Յուդա և Պետրոս մեղքի պատճառաւ ինկան, բայց մէկուն անկումը զինքը յաւաքեցնական կորուստի առաջնորդեց, իսկ միւսինը՝ բարձրացման: Մէկուն տակառութիւնը խայտառակութեամբ վերջացաւ, իսկ միւսինը՝ շարունակական զգլում ու ապաշխարութիւն յառաջ բերաւ: Վերջապէս մէկը յուսալքումի մատնուեցաւ, իսկ միւսին մէջ անկումը փրկարար յոյսը ծնաւ:

Երբ վերուծենք Պետրոսի կեանքը, հոն երկու կարևոր իրողութիւններու կը հանգիպենք, որոնցմէ մին է իր բնատոնմիկ ազնուութիւնը, եթէ մարդ մը ազնիւ է,

կրնայ խնայ բայց կը վերականգնին՝ Միքիա մարդարէ կ'ըսէ. «Ով իմ թշնամիս, վրաս մի՛ խնդար, թէն խնամ՝ պիտի ելլեմ» (Միքիա, է. 8)։ Իսկ հրէից մեծ իմաստունը կ'ըսէ. «Եթէ արդարեւ եօթն անգամ ալ ինկած ըլլայ՝ կրկին պիտի վերականգնի» (Առակ. ԻԻ. 16)։ Ըստ սեպիլացի մեծ հեղինակ Օլիվըր Կուլտսիթի, «Մարդու մը մեծագոյն փառքը կը կայանայ ոչ թէ բնաւ չիյնալու՝ այլ ելլելու մեջ ամեն անգամ որ իյնայ»։ Պետրոս ունէր այս ազնուութիւնը։

Պետրոսի կեանքին մէջ երկրորդ կարեւոր իրողութիւնը իր կենդանի յայտն է (Ա. Պետ. Ա. 3)։ Յուդայի նման ինքն ալ միեւնոյն պայմաններու մէջ կը գտնուէր։ Իրեն ալ աշքին առջեւ միջնածու ու հորիզոնը սեւ ամպերով ծածկուած էր։ Ինքն ալ Յուդայի պէս տաճարեհրած էր յուսանատութեան այս ալեկոծեալ ովկիանոսին վրայ, բայց մեղքի այս թանձր խաւարին մէջ իր յոյսը կտորած էր բոլորովին ու փրկութեան միջոց մը կը փնտռէր տակաւին։

Երբ Պետրոս հոգեկան այս խռովայոյզ վիճակին մէջ էր, յանկարծ իր մտքի հորիզոնին սեւ ամպերուն ետեւ յոյսի փրկարար նշույլ մը նշմարեց։ Իսկոյն յուսադրուեցաւ, ոտքի ելաւ, բացականչեց ու ըսաւ — Թէն մեղանշած ըլլալուս համար ինկած եմ բաւոյնպէս, բայց կրնամ վերականգնիլ. թէն մարդոց երեսը նայելու կ'ամշնամ, սակայն կրնամ կրկին իբրեւ մարդ ապրիլ. թէն իմ Տէրս ուրացած եմ, բայց կրնամ իր թողութեան արժանանալ, կրնամ իբրեւ առաքեալ կրկին գործել և օգտակար ըլլալ Աստուծոյ թափաւորութեան գործին մէջ։ Եւ եթէ հարկը պահանջէ կրնամ նահատակուիլ այն Անձին համար՝ զոր ուրացած եմ ազդարար։

Ինչպէս որ օր մը ծովուն վրայ քալել փորձած ատեն երբ պիտի ընկնէիր ձեռքը Յիսուսի երկնցուց և նա փրկեց զինքը խիզաղման ըլլալէ, այս անգամ ալ նոյնպէս Անոր դիմեց և Ան ազատեց զինքը այս բարոյական մահէն ևս։

Ինչպէս Յովհաննէս սիրոյ առաքեալ է, իսկ Պողոս՝ հաւատքի, Պետրոս ալ իրաւամբ արժանի է յոյսի առաքեալ կոչուելու այն փրկարար յոյսին համար՝ որ իր վերականգնումին պատճառ եղաւ։

Այս փրկարար յոյսն էր որ Անառակ Որ-

դին ալ փրկութիւնը ապահովեց։ Օտարութեան մէջ երբ ամէն ինչ կորսնցուցած՝ իր գործած մեղքին ահաւոր հետեանքները տեսաւ ու ըմպեց կեանքի փորձառութեան դառն բաժակը, իր չուրջը պատած յուսահատութեան թանձր խաւարին մէջէն, Պետրոսի նման յանկարծ յոյսի նշույլ մը ծագեցաւ իր մտքին մէջ, քաջալերուեցաւ և իսկոյն վազեց և իր հօրը գիրկը նետուեցաւ, և խոստովանելով իր մեղքը՝ անոր ներման արժանացաւ։ Դաւիթ ևս իր կեանքին մէջ սայթաքում ունեցաւ, բայց առանց յուսահատութեան մատնուելու, ապաշխարեց և վերականգնեց ինքզինքը։

Պետրոս, ըստ ամանութեան, իր կեանքին մնացած մասին մէջ ամէն անգամ որ հաւը խօսէր, կը վերլուծէր իր ուրացումը և կու լար։ Բայց այս դառն փորձառութիւնը թրծեց իր նկարագիրը և զինքը աւելի զգաստ, զգոյշ և հաստատուն հաւատքի տէր մէկը դարձուց։ Իր կեանքը կնքեց յետոյ նահատակութեամբ և քրիստոնէական նորածին կրօնի կենդանի վկայ հանդիսանալով։

Դ. — Այս փրկարար յոյսին մեզի տուած պատգամը։ — Երեք տարբեր դասակարգի մարդոց պատգամ կայ այս փրկարար յոյսին մէջ։

Նախ՝ փրկութեան յոյս կայ անգարծ մեղաւորին համար։ Զկայ մեղք մը որ Յիսուսի արիւնը չկրնայ մաքրել։ Ետայի կը պատգամէ ու կ'ըսէ. «Ձեր մեղքեր եք կրկնակի կարմիր պէս ըլլան, ձիւնի պէս պիտի ներմանան, եւ եք որդան կարմիրի նման եմ, արիւն նման ներմակ պիտի ըլլան» (Ետայի, Ա. 18)։ Մարդ որքան ալ ծանր մեղք գործած ըլլայ, կրնայ ինքզինքը չտկել և վերականգնիլ իբէ իրապէս զղջայ ու ապաշխարէ և Պետրոսի նման այս կենդանի յոյսին ապուիրի։ Օկի անուն հեղինակ մը կ'ըսէ. «Յոյսը մարդկային սրտին մէջ պաշարուած յոյսի վերջին նշույլն է»։ Մարի՛ յոյսի այս վերջին շողը և տա՛ մարդկային կեանքը կը վերածուի խաւարի։

Երկրորդ՝ փրկութեան յոյս կայ դարձի եկած բայց յետոյ սայթաքում ունեցած մէկուն համար։ Կեանքի մէջ ամէն սայթաքում մեղք կամ բարոյական անկում է։ Շատեր կան որոնք Յուդայի պէս երբ սայ-

թաքում ունենան, այլևս չեն կրնար կանգնել, քանզի զուրկ են փրկարար յոյսի տեսիլքէն: Յոյսը կեանք է և կեանքը յոյս: ան որ կը յուսայ՝ կ'ապրի, իսկ յուսահատութեան մատնուողը դասալիք կ'ըլլայ: Ըստ ամերիկացի հեղինակի մը, «Յոյսը եւրիտասարգական աւելն կը ներարկէ մարդու երակներուն մէջ, քանզի յոյսն ու երիտասարգութիւնը միեւնոյն մօր զաւակներն են»: Իսկ Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Յոյս ոչ երբեք ամալեցուցանէ» (Հռոմ. Ե. 4):

Երրորդ՝ պատգամ կայ նաև դարձի եկած և հոգևոր՝ կեանքի մէջ անկում չունեցող մէկուն համար: Սրբազան Մատեանը կ'ազդարարէ. «Որ համարիցի հասասցուն կալ՝ զգոյց լիցի, գուցէ անկանցի» (Ա. Կորն. Ժ. 12): Ան որ կը կարծէ թէ հաստատուն կը կենայ, պէտք է զգոյշ ըլլայ, որովհետև կրնայ իյնալ: Մանաւանդ եթէ մէկը անփորձ է՝ աւելի շուտ կ'իյնայ, և անկումը այնքան մեծ և ահաւոր կ'ըլլայ որքան աւելի բարձրութենէն վար իյնայ: Այս իսկ պատճառաւ, Սուրբ Պօղոս կը զգուշացնէ մեզ, ըսելով. «Անիւ եւ դողութեամբ զանձանց փրկուքիւն գործեցեք» (Փիլ. Բ. 12): Ուստի պէտք է զգուշութիւն ընել և հեռու կենալ պարծենկոտութենէ, իսկ եթէ անկում ունեցած ենք՝ յուսահատութեան մատնուելէ:

Լաւ է կեանքի մէջ բնաւ չիյնալ, բայց երբ ինկած ենք՝ քաջութիւն է վերստին կանգնել: Դժբախտ է ան՝ որ չի զգար իր մէջը վերելքի այս փրկարար յոյսը: Ուր որ չկայ յոյս՝ չկայ գործունէութիւն: Ճէրէմիա Թէյլըր կ'ըսէ. «Յոյսը հրէշտակի թեւերով կը սաւառնի դէպի երկինք, և կը տանի ու կը հասցնէ մեր աղօթքը մինչև Աստուծոյ շնորհաց գահը»:

Ապրիլնք, առանց կորսնցնելու այն կենդանի յոյսը (Ա. Պետ. Ա. 3)՝ որ հոգևոր կեանքի վերելքի փրկարար սանդուխն է մեզի համար:

«Առաջնորդեալ մեզ, Տէր Աստուած մեր ... շնորհօք Միածնի Բոյ Տիառն մերոյ և Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, որ եղև մեզ առաջնորդ կենաց և յոյս փրկութեան» (Ժամագիրք):

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՖԻԱՆ

Ֆրէզո, Գալիթ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՐԵԿԱՑԻՆ

ՆԱ

ՀԵՏԱԳԱՅ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

II

Նարեկացու ստեղծագործութիւնը իրրև ուսումնասիրութեան ազդու որոշ կողմերով իր նշանակութիւնը պահպանել է նաև նոր ժամանակներում: Նարեկացու մեծութիւնը ցոյց տուող ամենահետաքրքրական երեւոյթներից է այն, որ մեր նոր գրականութեան տարբեր շրջաններում առհասարակ չի ընդհատուել գրողների ուղարկութիւնը նրա ստեղծագործութեան նկատմամբ և, նոյնիսկ աւելին, հետզհետէ ուժեղացել այն ղեկավարութեան Մատեանի, իրրև գեղարուեստական գործի, ըմբռնման ու ճանաչման խորացման հետ միասին:

Թէ ինչն է անցեալի խոշոր գրողների ժառանգութիւնից մեծ հետաքրքրող ներին, այսինքն թէ ինչը նրանք կարող են իրենցից առաջ եղած ոչ օգտագործի և ինչպէս, դա գրականագիտութեան կարևոր հարցերից մէկն է: Ինչպէս միջնադարեան, այնպէս էլ նոր գրականութեան մասին խօսելիս մենք բնաւ մեր խնդիրը չենք համարել՝ Նարեկացուն և հետագայ հայ գրականութիւնը թիմային կապակցութեամբ նախկինում ստեղծագործութիւնից եղած ուսումնասիրութեան օրինակով այդ հարցը բազմակողմանիօրէն շօշափել՝ բոլոր կոնկրետ փաստերը մէկ առ մէկ յիշատակելով: Այլ ցանկացել ենք նշել միայն մի քանի այնպիսի փաստեր, որոնք ապացուցում են հետաքրքրում Նարեկացու ժառանգութեան օգտագործման հանգամանքը:

Միջնադարեան գրականութիւնից վերելում բերուած օրինակները աղբէն ցոյց են տալիս, որ Նարեկացու ստեղծագործութեան նկատմամբ այն ժամանակուայ գրողների վերաբերմունքը միատեսակ չի եղել և չէր էլ կարող այդպիսին լինել: Մեր նոր գրականութեան փաստերը աւելի քան պահ-